

ВІДГУК

офіційного опонента Черепехіної Ольги Анатоліївни
на дисертацію Садикіної Альони Сергіївни
«Підготовка майбутніх бакалаврів психології до просвітницької діяльності», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

1. Актуальність теми дослідження

Тематика дослідження, обрана Садикіною Альоною Сергіївною, безперечно є актуальною в умовах сучасної української реальності, що позначена глибокими соціальними потрясіннями та значною психологічною напругою у суспільстві. Зростаючий запит на доступну психологічну підтримку з боку непрофесійної аудиторії актуалізує необхідність підготовки фахівців, спроможних здійснювати просвітницьку діяльність у межах професійної компетенції. Дослідження логічно вписується в контекст реалізації державної політики у сфері освіти і ментального здоров'я населення.

Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної теми кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету, що свідчить про її інтеграцію в загальний науковий пошук установи та відповідність затвердженим науковим планам. Затвердження теми на засіданні вченої ради (протокол № 4 від 27.11.2024) підтверджує належне науково-організаційне оформлення дослідження.

2. Наукова новизна та значення результатів

Дисертаційна робота відзначається високим рівнем наукової новизни. Вперше теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено комплекс організаційно-педагогічних умов, що сприяють формуванню готовності майбутніх бакалаврів психології до просвітницької діяльності. Введено авторське тлумачення ключового поняття «готовність до просвітницької діяльності», яке охоплює когнітивний, мотиваційно-ціннісний, вольовий та поведінковий компоненти.

Окрему увагу заслуговує створена структурно-функціональна модель підготовки до просвітницької діяльності, яка поєднує цільову, змістово-операційну та діагностичну складові. Також запропоновано комплекс інноваційних методичних ресурсів для забезпечення відповідного освітнього процесу, зокрема авторський діагностичний інструментарій.

3. Теоретико-методологічна база

У роботі використано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження: теоретичних, емпіричних і статистичних. Їх добір та

застосування є обґрунтованим і дозволяє забезпечити валідність отриманих результатів. Всі етапи дослідження логічно пов'язані між собою, охоплюють 2021–2025 роки та відповідають вимогам до сучасного дисертаційного пошуку.

4. Практична значущість результатів

Практична цінність дослідження полягає в розробці і впровадженні навчально-методичних матеріалів у професійну підготовку майбутніх психологів, зокрема в оновленні змісту низки освітніх компонентів, розробці критеріїв і показників діагностики готовності до просвітницької діяльності. Результати дослідження успішно впроваджено в освітній процес кількох українських університетів, що підтверджується відповідними довідками.

5. Структура та зміст дисертації

Дисертація має логічну структуру, що включає вступ, три змістовні розділи, висновки, список використаних джерел (293 найменування) та додатки. Зміст кожного розділу логічно пов'язаний із метою й завданнями дослідження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Аналіз змісту дисертації та наукових публікацій Альони Садикіної свідчить про належний рівень наукової обґрунтованості й достовірності одержаних результатів. Дослідження вирізняється системним підходом до предмета вивчення, а також логічним, послідовним і переконливим викладом матеріалу. Усі сформульовані в роботі наукові положення, висновки та рекомендації мають достатнє обґрунтування, відповідають визначеним меті та завданням дослідження, що забезпечено адекватним добром методів і їх комплексним застосуванням.

У **вступі** авторкою обґрунтовано актуальність та доцільність обрання теми дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення, а також надані відомості про апробацію та впровадження одержаних результатів.

У **першому розділі** – «Сучасний стан і проблеми підготовки майбутніх бакалаврів психології до просвітницької діяльності» авторкою проаналізовано перспективний вітчизняний та зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх бакалаврів психології як базис для формування їхньої готовності до просвітницької діяльності; визначено термінологічний базис дослідження, а саме ключові дефініції: «психолог», «підготовка», «готовність», «компетенція», «компетентність», «просвітницька діяльність» та «інформація»; охарактеризовано нормативно-правові засади та проблеми підготовки майбутніх бакалаврів психології до просвітницької діяльності.

А. С. Садикіна обґрунтовано, що *«просвітницька діяльність»* – це процес цілеспрямованої інформаційної взаємодії між майбутнім бакалавром психології (просвітником) і психічно здоровими людьми (об'єкт просвітництва – окрема особистість чи аудиторія), що передбачає інформування об'єкта просвітництва з важливих для нього (них) питань, поширення нових знань (ідей), які б забезпечили його особистісний розвиток, душевний спокій, полегшення життєдіяльності у складних умовах сучасного соціуму та вирішення актуальних психологічних проблем. Аргументовано, що просвітницька діяльність майбутнього бакалавра психології *реалізує низку функцій*, серед яких: інформаційна, освітня, комунікативна, консультативна, пояснювальна, виховна, діяльнісно-креативна й рекреаційна функції.

У **другому розділі** – *«Науково-методичні засади підготовки майбутніх бакалаврів психології до просвітницької діяльності»* здобувачкою обґрунтовано структуру, зміст, критерії, показники та рівні готовності майбутнього бакалавра психології до просвітницької діяльності, що дало змогу уточнити формулювання ключового поняття дослідження – *«готовність майбутнього бакалавра психології до просвітницької діяльності»* як оптимального стану майбутнього бакалавра психології, який досягається в навчанні й характеризується сформованою сукупністю інтелектуальних, мотиваційних і вольових особистісних ознак, необхідних для здійснення просвітницької діяльності, а саме: знань, умінь, досвіду, бажань, настанов, позитивного ставлення, прагнень, потреб, мотивів, мобілізованості та здатності особистості виконувати окреслену діяльність. У структурі досліджуваної готовності виокремлено інформаційний, цифровий, морально-етичний, мотиваційно-вольовий та самопрезентаційний компоненти, які співвідносяться з її головними критеріями та можуть проявлятися на критичного, достатнього чи оптимального рівнях. Визначено і теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх бакалаврів психології до просвітницької діяльності. Розроблено структурно-функціональну модель підготовки майбутніх бакалаврів психології до просвітницької діяльності.

Третій розділ дисертації *«Педагогічний експеримент та аналіз його результатів»* висвітлює результати п'яти-етапної дослідно-експериментальної перевірки ефективності авторської структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх бакалаврів психології до просвітницької діяльності, яка узгоджена з визначеними організаційно-педагогічними умовами; етапи її реалізації в освітньому процесі вищої школи (визначення етапів роботи та розроблення дослідної програми; проведення

констатувального, формувального й контрольного етапів педагогічного експерименту; визначення кінцевого рівня досліджуваної готовності); інноваційні форми й методи експериментального навчання.

Статистично (за допомогою критерію χ^2 К. Пірсона) доведено суттєвий вплив на підвищення рівня готовності майбутніх бакалаврів психології до просвітницької діяльності реалізованими авторськими організаційно-педагогічними умовами.

Загальні висновки до дисертації в цілому відображають одержані дослідницькі результати на теоретичному й практичному рівнях.

Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях. У 17 публікаціях, з яких: 5 – статті в наукових фахових виданнях України, 2 – статті в зарубіжних наукових виданнях, 10 – матеріали конференцій у повному обсязі відображено основні результати дисертаційного дослідження. Обсяг і зміст дисертації показують, що робота є самостійним дослідженням, виконаним на високому науковому рівні і свідчать про належний науковий рівень А. С. Садикіної.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи. На основі здійсненого аналізу проміжних і кінцевих результатів наукового пошуку ми дійшли висновку щодо її високої оцінки, теоретичного і практичного значення, а також перспективності. Разом із тим, видається необхідним зупинитися на певних побажаннях і рекомендаціях щодо цієї роботи, які спонукають до дискусії:

1. У п. 1.1 дисертації автором значну увагу приділено аналізу перспективного вітчизняного та зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх бакалаврів психології як базису для формування їхньої готовності до просвітницької діяльності (с. 28-60). Даний пункт є надто об'ємним за обсягом, що перевантажує роботу та ускладнює сприйняття методологічних та теоретичних уподобань дисертантки.

2. В п. 1.3 (с. 78-95) охарактеризовано нормативно-правові засади та проблеми підготовки майбутніх бакалаврів психології до просвітницької діяльності. Проте дисертанткою надто побіжно визначено нормативно-правові засади суто просвітницької діяльності майбутніх бакалаврів психології в Інтернет-просторі.

3. Ми погоджуємося з автором в тому, що кількаразове повторення навчальної інформації з різним інтервалом буде сприяти формування системи наукових знань, які є базисом наукового світогляду (п. 2.2, с. 145). Проте, використання наведених в тексті педагогічних ідей потребує більш

детальних рекомендацій як для викладачів ЗВО, так і для студентів-психологів.

4. В п. 2.1 дисертації (с. 118-125) авторкою визначено й охарактеризовано три рівні сформованості готовності майбутнього бакалавра психології до просвітницької діяльності, а також у табл. 2.3 наведено їх кількісні характеристики за 100 бальною шкалою з нерівномірним розподілом показників. Проте більш традиційним для вищої освіти в Україні є виокремлення чотирьох рівнів результатів навчання з рівномірних розподілом їх кількісних характеристики.

5. Для підсилення практичної значущості роботи, її результати, на наше переконання, варто було б оформити у формі методичних рекомендацій щодо удосконалення підготовки майбутніх бакалаврів психології до просвітницької діяльності.

Висловлені зауваження мають суто рекомендаційний характер, ніяк не знижують її наукової цінності та є приводом для наукової дискусії. У цілому, рецензована робота вирізняється оригінальністю, глибиною теоретичного аналізу і новизною методичних пропозицій.

Загальні висновки і оцінка дисертації. Констатуємо, що дисертаційна робота, безсумнівно, містить значні наукові доробки та нові, раніше не захищені наукові положення.

Дисертація Садикіної Альони Сергіївни на тему «Підготовка майбутніх бакалаврів психології до просвітницької діяльності» має важливе значення для сучасної педагогічної теорії та практики, є самостійною, завершеною науковою роботою, має істотне значення для галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, вирішує важливу проблему теорії і методики професійної освіти, відповідає нормативним вимогам стосовно дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а її авторці може бути присвоєно науковий ступінь доктора філософії зі спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

кандидат психологічних наук, доцент, доцент
кафедри інформаційних технологій Дніпровського
технологічного університету ШАГ

О. А. ЧЕРЕПЄХІНА